

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

УДК 339.7

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-39-129-136>

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО СВІТОВОГО ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ В КОНТЕКСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА З МВФ ТА СВІТОВИМ БАНКОМ

Адаменко І. П.,
Макогон І. І.

Актуальність теми дослідження. Після проголошення національного суверенітету перед Україною постало вагоме завдання – формування нової моделі соціально-економічного розвитку країни, яка базується на відкритості економіки та інтеграції у світовий фінансовий простір. Процес інтеграції є надзвичайно складним та багатогранним, що передбачає формування і реалізацію дієвої державної політики у сфері міжнародних фінансових відносин, підвищення рівня ефективності системи державного управління та створення умов для розвитку реального сектору економіки.

Постановка проблеми. Трансформаційні перетворення у світовому економічному середовищі, прискорення процесів фінансової глобалізації на даний час актуалізують питання інтеграції країн до світового фінансового простору. Водночас, наслідки інтеграції досить неоднозначні, особливо з погляду їх фінансової складової, що потребує подальших наукових досліджень теоретичних та прикладних аспектів інтеграції України у світовий фінансовий простір, зокрема в контексті співробітництва з МВФ та Світовим банком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика впливу глобалізаційних процесів на вітчизняну економіку, розвиток міжнародних фінансово-економічних відносин є на сьогодні доволі поширеною у наукових дослідженнях відомих зарубіжних та вітчизняних вчених: Дж. Б'юкенена, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, Т. Боголіб, В. Колосової, Г. Кучер, Л. Лисяк, І. Лук'яненко, А. Мазаракі, В. Сіденка, І. Чугунова та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Зазначені вище питання актуалізуються у зв'язку з прискоренням процесів фінансової глобалізації, що зумовлюють вирішення значного спектру завдань, пов'язаних з інтеграцією країн з розвинутою та трансформаційною економікою у світовий фінансовий простір.

Постановка завдання, мети дослідження. Метою дослідження є визначення основних напрямів інтеграції України у світовий фінансовий простір в контексті співробітництва з МВФ та Світовим банком. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: здійснити аналіз та оцінку особливостей співпраці України з МВФ та Світовим банком; обґрунтувати вплив глобалізаційних процесів на розвиток фінансово-економічного середовища в Україні, розкрити особливості та визначити основні напрями інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Метод або методологія проведення дослідження. У статті застосовано сукупність методів наукового дослідження: системного підходу, статистичного аналізу, структуризування, аналізу та синтезу тощо.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). Здійснено аналіз та оцінку особливостей співпраці України з МВФ та Світовим банком. Обґрунтовано вплив глобалізаційних процесів на розвиток фінансово-економічного середовища в Україні. Розкрито особливості та визначено основні напрями інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Галузь застосування результатів. Результати цього дослідження можуть бути застосовані в процесі формування та реалізації фінансово-бюджетної політики України.

Висновки відповідно до статті. Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями є вагомим інструментом залучення зовнішніх державних позик спрямованих на вирішення стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країн. Інвестиції міжнародних організацій створюють відповідні умови для прискорення темпів економічного зростання. Структурна перебудова вітчизняної економіки у поєднанні із заходами запропонованими міжнародними фінансовими організаціями створює основу для підвищення добробуту населення. У статті обґрунтовано, що інтеграція України у світовий фінансовий простір є складним та багатограним процесом, продовження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями дозволить отримувати фінансування на привабливих умовах та нарощувати міжнародні резерви.

Ключові слова: фінансова глобалізація, фінансово-бюджетна політика, інтеграція, міжнародні відносини, макроекономічна стабільність, економічне зростання.

ИНТЕГРАЦИЯ УКРАИНЫ В МИРОВОЕ ФИНАНСОВОЕ ПРОСТРАНСТВО В КОНТЕКСТЕ СОТРУДНИЧЕСТВА С МВФ И ВСЕМИРНЫМ БАНКОМ

Адаменко И. П.,
Макогон И. И.

Актуальность темы исследования. После провозглашения государственного суверенитета перед Украиной встало весомое задание – формирование новой модели социально-экономического развития страны, основанной на открытости экономики и интеграции в мировое финансовое пространство. Процесс интеграции является чрезвычайно сложным и многогранным, что предполагает формирование и реализацию эффективной государственной политики в сфере международных финансовых отношений, повышение уровня эффективности системы государственного управления и создание условий для развития реального сектора экономики.

Постановка проблемы. Трансформационные преобразования в мировой экономической среде, ускорение процессов финансовой глобализации в настоящее время актуализируют вопрос интеграции стран в мировое пространство. В то же время, последствия интеграции весьма неоднозначны, особенно с точки зрения их финансовой составляющей, требует дальнейших научных исследований теоретических и прикладных аспектов интеграции Украины в мировое финансовое пространство, в том числе в контексте сотрудничества с МВФ и Всемирным банком.

Анализ последних исследований и публикаций. Проблематика влияния глобализационных процессов на отечественную экономику, развитие международных финансово-экономических отношений является сегодня достаточно распространенной в научных исследованиях известных зарубежных и отечественных ученых: Дж. Бьюкенена, П. Самуэльсона, Дж. Стиглица, Т. Боголиб, В. Колосовой, Г. Кучер, Л. Лысяк, И. Лукьяненко, А. Мазараки, В. Сиденка, И. Чугунова и других.

Выделение неисследованных частей общей проблемы. Указанные выше вопросы актуализируются в связи с ускорением процессов финансовой глобализации, обуславливающей решения значительного спектра задач, связанных с интеграцией стран с развитой и трансформационной экономикой в мировое финансовое пространство.

Постановка задачи, цели исследования. Целью исследования является определение основных направлений интеграции Украины в мировое финансовое пространство в контексте сотрудничества с МВФ и Всемирным банком. Для достижения указанной цели поставлены следующие задачи: провести анализ и оценку особенностей сотрудничества Украины с МВФ и Всемирным банком; обосновать влияние глобализационных процессов на развитие финансово-экономической среды в Украине, раскрыть особенности и определить основные направления интеграции Украины в мировое финансовое пространство.

Метод или методология проведения исследования. В статье применена совокупность методов научного исследования: системного подхода, статистического анализа, структурирования, анализа и синтеза и др.

Изложение основного материала (результаты работы). Осуществлен анализ и оценка особенностей сотрудничества Украины с МВФ и Всемирным банком. Обосновано влияние глобализационных процессов на развитие финансово-экономической среды в Украине. Раскрыты особенности и определены основные направления интеграции Украины в мировое финансовое пространство.

Область применения результатов. Результаты этого исследования могут быть применены в процессе формирования и реализации финансово-бюджетной политики Украины.

Выводы в соответствии со статьей. Сотрудничество с международными финансовыми организациями является весомым инструментом привлечения внешних государственных займов направленных на решение стратегических задач социально-экономического развития стран.

Инвестиции международных организаций создают благоприятные условия для ускорения темпов экономического роста. Структурная перестройка отечественной экономики в сочетании с мерами предложенными международными финансовыми организациями создает основу для повышения благосостояния населения. В статье обосновано, что интеграция Украины в мировое финансовое пространство является сложным и многогранным процессом, продолжение сотрудничества с международными финансовыми организациями позволит получать финансирование на привлекательных условиях и наращивать международные резервы.

Ключевые слова: финансовая глобализация, финансово-бюджетная политика, интеграция, международные отношения, макроэкономическая стабильность, экономический рост.

INTEGRATION OF UKRAINE TO THE WORLD FINANCIAL SPACE IN THE CONTEXT OF COOPERATION WITH THE IMF AND THE WORLD BANK

Adamenko I. P.
Makohon I. I.

Relevance of the research topic. *After the national sovereignty proclamation, the Ukraine`s important task was to create a new model of socio-economic development of the country based on openness of the economy and integration into the world financial space. The process of integration is extremely complex and multifaceted, which involves the formation and implementation of an effective state policy in the field of international financial relations, raising the level of efficiency of the state administration system and creating conditions for the development of the real economy.*

Formulation of the problem. *Transformations in the global economic environment, accelerating the processes of financial globalization are currently actualizing issues of countries integration into the world financial space. At the same time, the implications of integration are rather ambiguous, especially from the point of view of their financial component, which requires further scientific research of the theoretical and applied aspects of Ukraine's integration into the world financial space, in particular in the context of cooperation with the IMF and the World Bank.*

Analysis of recent research and publications. *The problem of the globalization processes impact on the domestic economy, the development of international financial and economic relations is quite widespread today in the scientific research of famous foreign and domestic scientists: J. Buchanan, P. Samuelson, J. Stiglitz, T. Bogolib, V. Kolosova, G. Kucher, L. Lisyak, I. Lukyanenko, A. Mazaraki, V. Sidenko, I. Chugunov and others.*

Selection of unexplored parts of the general problem. *The issues mentioned above are actualized in connection with the acceleration of the financial globalization processes, which determine the solution of a significant range of tasks related to the integration of developed and transformational economies into the world financial space.*

Setting the task, the purpose of the study. *The purpose of the study is to determine the main directions of Ukraine's integration into the world financial space in the context of cooperation with the IMF and the World Bank. To achieve this goal, the following tasks were set: to analyze and evaluate the peculiarities of Ukraine's cooperation with the IMF and the World Bank; to substantiate the influence of globalization processes on the development of the financial and economic environment in Ukraine, to reveal the peculiarities and to determine the main directions of Ukraine's integration into the world financial space.*

Method or methodology for conducting research. *The article uses a set of methods of scientific research: system approach, statistical analysis, structuring, analysis and synthesis, etc.*

Presentation of the main material (results of work). *The analysis and evaluation of the peculiarities of Ukraine's cooperation with the IMF and the World Bank is carried out. The globalization processes influence on the development of the financial and economic environment in Ukraine is substantiated. The peculiarities and the main directions of integration of Ukraine into the world financial space are determined.*

The field of application of results. *The results of this study can be applied in the process of formation and implementation of Ukraine's fiscal policy.*

Conclusions according to the article. *Cooperation with international financial organizations is a powerful tool for attracting external state loans aimed at addressing the strategic objectives of socio-economic development of countries. Investments of international organizations create appropriate conditions for accelerating economic growth. The domestic economy restructuring in combination with the measures proposed by international financial organizations creates the basis for increasing the population welfare. The article substantiates that Ukraine's integration into the world financial space is a complicated and multi-faceted process, and the continuation of cooperation with international financial organizations will allow to receive financing on attractive conditions and to increase international reserves.*

Keywords: financial globalization, fiscal policy, integration, international relations, macroeconomic stability, economic growth.

JEL Classification E62, F01, F15

Актуальність теми дослідження. Після проголошення національного суверенітету перед Україною постало вагомє завдання – формування нової моделі соціально-економічного розвитку країни, яка базується на відкритості економіки та інтеграції у світовий фінансовий простір. Побудова такої моделі має відповідати як тактичним завданням, так і довгостроковим перспективам розвитку країни. Процес інтеграції є надзвичайно

складним та багатогранним, що передбачає формування і реалізацію дієвої державної політики у сфері міжнародних фінансових відносин, підвищення рівня ефективності системи державного управління та створення умов для розвитку реального сектору економіки. У сучасних умовах трансформаційних перетворень важливим завданням є формування адаптивного механізму залучення міжнародної фінансової допомоги та її спрямування на виконання стратегічних програм економічного розвитку країни з метою забезпечення макроекономічної стабільності та прискорення темпів економічного зростання.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Проблематика впливу глобалізаційних процесів на вітчизняну економіку, розвиток міжнародних фінансово-економічних відносин є на сьогодні доволі поширеною у наукових дослідженнях відомих зарубіжних та вітчизняних вчених: Дж. Б'юкенена [1], П. Самуельсона [2], Дж. Стігліца [3], Т. Боголіб [4], В. Колосової [5], Г. Кучер [6], Л. Лисяк [7], І. Лук'яненко [8], А. Мазаракі [9], В. Сіденка [10], І. Чугунова [10–12] та інших. Ці питання актуалізуються у зв'язку з трансформаційними перетвореннями у світовому фінансово-економічному середовищі, прискоренням фінансової глобалізації, що вимагає розв'язання низки завдань, пов'язаних з інтеграцією України у світовий фінансовий простір. Налагодження співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями дозволить отримувати фінансування на привабливих умовах та нарощувати міжнародні резерви.

Метою дослідження є визначення основних напрямів інтеграції України у світовий фінансовий простір в контексті співробітництва з МВФ та Світовим банком.

Завдання дослідження. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: здійснити аналіз та оцінку особливостей співпраці України з МВФ та Світовим банком; обґрунтувати вплив глобалізаційних процесів на розвиток фінансово-економічного середовища в Україні, розкрити особливості та визначити основні напрями інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Методи дослідження. У статті застосовано сукупність методів наукового дослідження, у тому числі системний та структурний методи – при розкритті мети та завдань Міжнародного валютного фонду та Світового банку, обґрунтуванні закономірностей фінансової глобалізації в умовах трансформаційних перетворень. Статистичний аналіз – для оцінки платежів з погашення та обслуговування державного боргу. На основі системного підходу визначено внутрішні та зовнішні причини, що актуалізують питання інтеграційних процесів у сфері фінансових відносин. Методами структурування та синтезу обґрунтовано передумови та визначено напрями інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Результати дослідження. В сучасних умовах розвитку світового фінансово-економічного середовища вагомими міжнародними фінансовими партнерами України є Міжнародний валютний фонд та Світовий банк.

Міжнародний валютний фонд відповідно до статуту створює умови для зростання світової торгівлі, сприяє валютній стабільності, усуває причини, що породжують конкуренцію за допомогою зниження валютних курсів, допомагає формуванню багатосторонньої системи платежів, яка б відповідала сучасним формам трансакцій, що здійснюються між країнами-членами Фонду і одночасно усувала б практику обмежень використання іноземних валют, задовольняє своїх членів в використанні ними конвертованої валюти для подолання тимчасових труднощів, що виникають в них з платіжними балансами, державними бюджетами, тощо. Водночас, Міжнародний валютний фонд є не лише фінансовим центром, через який світове співтовариство надає фінансову допомогу країнам, що розвиваються з метою регулювання платіжних балансів та здійснення валютно-фінансової стабілізації, але й могутній науковий центр, де накопичений значний досвід реформування економіки країн з перехідною економікою. Важливо відмітити, що перш ніж надати кредит, Міжнародний валютний фонд ретельно вивчає ситуацію в країні, а потім пропонує уряду дотримуватися відповідної фінансово-бюджетної політики. Лише за умов належного виконання висунутих Фондом умов і відповідного досягнення певних стабілізаційних результатів фінансова допомога може бути надана.

Вагомими завданнями Міжнародного валютного фонду є: сприяння покращенню та розвитку в міжнародній фінансово-валютній сфері; сприяння розширеному і збалансованому зростанню в сфері міжнародної торгівлі, створення умов для підтримки високих реальних доходів і рівня зайнятості, а також розвитку виробничих ресурсів усіх держав-членів; сприяння стійкості валют, зберігання упорядкованого грошового порядку серед держав-членів та уникнення знецінення грошових одиниць; надання допомоги у формуванні багатосторонньої концепції розрахунків, а також усунення валютних обмежень, які не сприяють розвитку міжнародної торгівлі [13].

Також, Міжнародний валютний фонд забезпечує постійне удосконалення упорядкованих базисних умов, які є невід'ємним чинником фінансової стабільності, кожна країна-учасниця зобов'язується співпрацювати з організацією, а також іншими країнами учасниками для забезпечення стабільності національних курсів валют і сприяння стабільності міжнародної системи обмінних курсів валют. Зокрема, кожна країна-учасниця: докладає всіх можливих зусиль, спрямованих на стимулювання зростання в своїй економіці в умовах підтримки стабільності ринкових цін за допомогою реформ; прагне до стабільності в своїй економіці за рахунок заходів, спрямованих на підтримку базисних фінансово-економічних умов і такої кредитної системи, яка не приведе до створення збоїв; уникає маніпуляцій обмінних курсів для запобігання стабілізації платіжного балансу, а також для отримання конкурентної переваги з іншими державами-членами.

Співробітництво України з Міжнародним валютним фондом базується на необхідності створення умов для стабілізації вітчизняної фінансової системи та її складових, здійснення структурних реформ та забезпечення макроекономічної стабільності, прискорення темпів економічного зростання. Важливо відмітити, що співробітництво

Україні з Міжнародним валютним фондом сприяє залученню фінансування від інших міжнародних фінансових організацій. За роки становлення України як незалежної держави між Міжнародним валютним фондом та Україною укладені угоди щодо «системної трансформаційної позики», програм «Stand by Україна», програм «EFF-Extended Fund Facility», програми «попереджувальний стенд-бай» на суму 31514,61 млн. дол. США.

Відповідно до Статуту Світового банку, його основними завданнями є: сприяння здійсненню інвестицій у виробничу сферу та в розвиток ресурсної бази країн, що розвиваються; заохочення приватних іноземних інвестицій; здійснення проектів щодо реформування окремих галузей та секторів економіки, інвестиційних установ тощо. Разом з цим, якщо первісною метою Світового банку було забезпечувати збалансований світовий розвиток, допомагати країнам-членам світового співтовариства в налагодженні економічного розвитку та співробітництва, піднесенні економіки, передусім країн Західної Європи, Японії, які зазнали руйнувань в роки другої світової війни, то наданий час Світовий банк став надавати допомогу суверенним державам, що утворилися в Східній Європі, а також на терені колишнього СРСР в реформуванні їх економіки на ринкових засадах. В основну діяльність Світового банку включаються і нові завдання, зокрема охорона навколишнього середовища. Оцінка рівня бідності стала новим інструментом, що набув широкого застосування при здійсненні кількісного аналізу рівня та природи бідності, а також при визначенні факторів, що перешкоджають боротьбі з цим явищем. Не менше всеосяжними стали аналітичні дослідження потреб розвитку приватного сектора, які провадяться Світовим банком [14]. У зв'язку з вирішальною роллю донорських ресурсів для здійснення регіональних проектів, актуалізуються питання регіонального підходу до проблем соціально-економічного розвитку країн.

В проектах, що фінансуються Світовим банком, спостерігається зрушення від чітко визначених заходів матеріального характеру, зокрема будівництво до інституціонального розвитку. Ці зрушення в політиці економічної допомоги Світового банку спричинили до зростання функціональних можливостей країн вирішувати проблеми соціально-економічного розвитку. Водночас, значна орієнтація ставить завдання, які, як правило, пов'язані з значними витратами праці як на стадії розробки, так і на стадії спостереження чи нагляду за процесом реалізації проекту, вимагає порівняно невеликих позик (основним чином з метою фінансування технічної допомоги, а значить багато коштує з точки зору ресурсів, які витрачаються в розрахунок на кожний долар позик, що надаються). Слідом за реалізацією макроекономічних реформ фінансування заходів структурної перебудови в багатьох країнах-позичальниках змінилось не менше гострою необхідністю створення каналів для інвестицій. В значній мірі ці зусилля були спрямовані на розробку проектів розвитку людських ресурсів, спрямованих на зниження рівня бідності.

Зокрема, Світовим банком запропоновано проведення в Україні ряду заходів спрямованих на: аналіз та оцінку діяльності банків України; посилення фінансової спроможності Фонду гарантування вкладів фізичних осіб; підвищення дієвості механізму регулювання в банківському секторі. Відповідно до запропонованих заходів Україні надано 2 позики в обсязі 1 млрд. дол. США.

Отже, по відношенню до країн з трансформаційною економікою політика Міжнародного валютного фонду та Світового банку передбачає допомогу урядам в формуванні в цих країнах основ ринкової за суттю економічної політики з пріоритетами розвитку приватновласницького сектору, модернізації інституціональних структур, досягненні фінансової стабілізації, як першого етапу загальної макроекономічної стабілізації, проектуванні та здійсненні відповідних першочергових проектів, що забезпечують економічний розвиток цих країн та поліпшують соціальне становище в цих країнах.

Водночас, в умовах інституційних перетворень функції міжнародних фінансових організацій видозмінюються. Поряд з наданням фінансової допомоги на цілі здійснення структурних змін в фінансово-валютній сфері у країнах з трансформаційною економікою метою міжнародних фінансових організацій стало підтримання економічних реформ, що сприяє забезпеченню макроекономічної стабільності та прискорення темпів економічного зростання.

Зокрема, здійснення реформ в Україні за підтримки Світового банку і Міжнародного валютного фонду допомогло зменшити дисбаланси вітчизняної економічної системи. У 2014–2015 роках здійснено перехід на гнучкий валютний курс; реформування тарифів на енергопостачання; зміцнення системи соціального страхування; оптимізація умов ведення бізнесу; вдосконалення системи державних закупівель, зовнішнього аудиту та управління державними інвестиціями. Завдяки даним заходам реальний ВВП зріс на 2,4 % у 2016 році та 2,5 % у 2017 році. Дефіцит зведеного бюджету скоротився у 2015 році – до 1,55 % ВВП, у 2016 році – до 2,30 %, у 2017 році – до 1,41 %. Триває процес удосконалення банківської системи, шляхом передачі банків з низьким рівнем прозорості діяльності під контроль Фонду гарантування вкладів фізичних осіб для виведення з ринку. Дефіцит поточного рахунку зменшився у 2015 році – до 0,2 % у порівнянні з 9,2 % у 2013 році, а міжнародні резерви у 2016 році склали 15,5 млрд дол. США.

Проте макроекономічна ситуація в Україні залишається нестабільною. Частка державного та гарантованого державою боргу у ВВП у 2015 році склала 79,1 %, у 2016 році – 80,9 %, у 2017 році – 71,8 %. Вагомими є платежі з погашення та обслуговування державного боргу (табл. 1).

Спад економіки та знецінення валюти зумовило зменшення наявних доходів в Україні, що призвело до підвищення рівня бідності. Зокрема, за витратами рівень бідності у 2015 році склав 22,9 %, у 2016 році – 23,5 %. За доходами 54,9 % та 51,1 % відповідно. При цьому зростає рівень безробіття у 2015 році склав 9,1 %, у 2016 році – 9,3 %, у 2017 році – 9,5 %.

Таблиця 1. Прогноз платежів з погашення та обслуговування державного боргу у 2018–2045 роках за діючими угодами станом на 01.11.2018, млрд.грн.

Показники	2018–2022	2023–2027	2028–2032	2033–2037	2038–2042	2043–2045
Всього платежів	285,46	185,01	135,55	36,28	24,72	18,39
<i>Внутрішній борг</i>	139,72	66,30	66,68	28,28	21,49	16,79
Обслуговування	59,98	39,99	27,47	14,96	9,39	4,69
Погашення	79,74	26,31	39,21	13,33	12,10	12,10
<i>Зовнішній борг</i>	145,74	118,71	68,87	8,00	3,24	1,60
Обслуговування	45,64	27,91	9,66	2,25	1,13	0,04
Погашення	100,10	90,80	59,20	5,75	2,10	1,56

Джерело: складено та розраховано за даними Міністерства фінансів України [15].

З метою вирішення зазначених питань між Міжнародним валютним фондом і Україною укладено угоду щодо підтримки економічної політики SBA, що замінить програму розширеного фінансування – EFF, яка завершується в березні 2019 року. Спираючись на прогрес, досягнутий в рамках механізму EFF у зменшенні макроекономічної вразливості, вона зосередиться на продовженні фіскальної консолідації та зниженні рівня інфляції, а також реформах для посилення податкової адміністрації, фінансового та енергетичного секторів.

Також, ухвалено Концепцію партнерства Групи Світового банку (Міжнародного банку реконструкції та розвитку (IBRD), Міжнародної фінансової корпорації (IFC), Багатостороннього агентства з гарантування інвестицій (MIGA)) з Україною на 2017–2021 роки, яка спрямована на підтримку зусиль щодо створення умов для стійкого економічного відновлення, фіскальної та фінансової стабільності в Україні; забезпечення ефективної роботи ринків, поліпшенні надання послуг населенню.

Відповідно до даної Концепції вагомим завданням є підвищення рівня конкурентоспроможності українського бізнесу шляхом створення рівних умов та залучення додаткових приватних інвестицій для формування середовища, в якому процвітатимуть конкуренція, підприємництво та інновації. Важливо відмітити, що поточний портфель IBRD в Україні включає 8 проектів на загальну суму 2,25 млрд дол. США. Поточний портфель IFC становить 695 млн дол. США. Поточний портфель БАГІ нараховує 134 млн дол. США гарантій від політичних ризиків.

Важливими завданнями визначеними в Концепції є: підвищення рівня дієвості державного управління, зменшення тіньового сектору економіки; забезпечення функціонування ринків; створення умов для фіскальної та фінансової стійкості; підвищення ефективності та результативності надання державних послуг. Визначено, що Світовий банк підтримуватиме реформи, які спрямовані на розвиток інвестиційної платформи, здійснюватиме певні інвестиції за участю партнерів у сфері розвитку та створюватиме умови для залучення інвестицій в Україну, створення середовища спроможного вивільнити потенціал приватного сектору. Таким чином, приватний сектор отримує можливість долучитись до підтримки реформ і здійснення інвестицій в Україні, зокрема, у сфері сільського господарства та інфраструктури.

Водночас, вагомими завданнями в Україні залишаються: підвищення дієвості державної політики та розвиток інституційної сфери [16–17]. Проведені реформи в Україні повинні бути комплексними та носити стратегічний характер, оскільки їх розпорошеність на значну кількість малих завдань може призвести до зменшення результативності застосованих заходів. Налагодження ефективної співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями залишається важливим завданням з метою забезпечення результативності економічних трансформацій. Поряд з цим доцільним є здійснення оцінки співпраці, ретельнішого аналізу запропонованих змін, що є основою укладених договорів; зменшення рівня залежності вітчизняного фінансового ринку та його складових від глобальних потоків капіталу; підтримання рівня державного боргу на економічно безпечному рівні; спрямування фінансово-економічних реформ на підвищення потенціалу фінансового сектору; формування пруденційної фінансово-бюджетної політики, що сприятиме стійкості, стабільності та збалансованості бюджетної системи.

Висновки. Сучасні процеси в світовому фінансовому середовищі обумовлені впливом історично утворених інституцій, які здійснюють розробку підходів щодо формування і реалізації геополітики, визначення оптимальних шляхів розвитку, транснаціоналізації міжнародної економічної системи. Важливими інституціями регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин, економічної стабілізації світової економіки є Міжнародний валютний фонд та Світовий банк, діяльність яких охоплює три основні напрями: кредитування, з метою надання фінансової допомоги країнам с негативним сальдом платіжного балансу; регулювання міжнародних валютних відносин; постійний нагляд за розвитком світової економіки. Дані інституції сприяють процесу глобалізації шляхом: лібералізації міжнародної торгівлі та усунення валютних обмежень в країнах позичальниках; включення в економічні програми зобов'язань щодо скасування або зниження митних платежів з метою створення умов для розвитку зовнішньої торгівлі країни, яка виконує дані програми та зобов'язань стосовно усунення валютних обмежень щодо поточних операцій та оборотності валюти. Вагому роль в наданні фінансової допомоги відіграють синхронізовані проекти Міжнародного валютного фонду та Світового банку спрямовані на трансформацію економічних відносин. Співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями є вагомим інструментом залучення зовнішніх державних позик спрямованих на вирішення стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країн. Інвестиції міжнародних організацій створюють

відповідні умови для прискорення темпів економічного зростання. Водночас, інтеграція України у світовий фінансовий простір є складним та багатогранним процесом. Структурна перебудова вітчизняної економіки у поєднанні із заходами запропонованими міжнародними фінансовими організаціями створює основу для підвищення добробуту населення. Продовження співпраці з міжнародними фінансовими організаціями дозволить отримувати фінансування на привабливих умовах та нарощувати міжнародні резерви.

Список використаних джерел

1. Б'юкенен Дж. М., Масгрейв Р. А. *Суспільні фінанси і суспільний вибір*; [пер. з англ.]. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. 176 с.
2. Пол Э. Самуэльсон, Вильям Д. Нордхаус. *Экономика. 18-е изд.* : пер. с англ. Москва : «И.Д.Вильямс», 2010. 1360 с.
3. Стігліц Дж. Е. *Економіка державного сектору*. Пер. з англ. Київ : Основи, 1998. 854 с.
4. Боголіб Т. М. *Бюджетна система України: нова реальність і глобальні виклики*. *Економічний часопис-XXI*, №156(1-2). 2016. С. 41–43.
5. Колосова В. П. *Фінанси міжнародних інституцій в Україні: монографія*. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 504 с.
6. Кучер Г. В. *Державні фінанси України в умовах світової глобалізації*. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Економіка*. 2009. № 112. С. 12–14.
7. *Фінанси / за ред. Л. В. Лисяк; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро : Акцент, 2017. 298 с.*
8. Лук'яненко І. Г. *Сучасні проблеми прогнозування соціально-економічних процесів: концепції, моделі, прикладні аспекти: монографія / За ред. О. І. Черняка, П. В. Захарченка. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2012. С. 87–101.*
9. *Бюджетна система України та Євросоюзу : монографія / за заг. ред. А. А. Мазаракі. Київ : КНТЕУ, 2010. 409 с.*
10. *Інституційна трансформація фінансово-економічної системи України в умовах глобалізації / В. Р. Сіденко, М. І. Скрипниченко, В. С. Пономаренко, І. Я. Чугунов та ін.; за ред. В. Р. Сіденка. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 648 с.*
11. *Євроінтеграційний розвиток фінансової системи України : монографія / за ред. І. Я. Чугунова. Київ : Акад. фін. упр., 2009. 471 с.*
12. Чугунов І. Я., Пасічний М. Д. *Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки*. *Вісник КНТЕУ*. 2016. № 5. С. 5–18.
13. *Міжнародний валютний фонд*. URL: <https://www.imf.org/external/index.htm>.
14. *Світовий банк*. URL: <http://www.worldbank.org/>
15. *Міністерство фінансів України*. URL: <https://www.minfin.gov.ua/>
16. *Міжнародне співробітництво*. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnictvo>
17. *Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями*. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/ifo-projects>.

References

1. B'iukenen Dzh. M. & Mashreiv R. A. (2004). *Suspilni finansy i suspilnyi vybir [Public finances and social choice]*. Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 176 s. [in Ukr.]
2. Pol E. Samuelson & Vyliam D. Nordkhaus (2010). *Ekonomyka [Economics]*, Moscow : «Y.D. Vyliams», 1360 s. [in Rus.]
3. Stihlits Dzh. E. (1998). *Ekonomika derzhavnoho sektoru. [Public sector economy] Per. z anh. Kyiv : Osnovy, 854 s. [in Ukr.]*
4. Bogolib T. M. (2016). *Biudzhetna systema Ukrainy: nova realnist i hlobalni vyklyky. [The Budget System of Ukraine: New Reality and Global Challenges.] Ekonomichnyi chasopys-XXI - Economic Annals-XXI, 156(1-2). 41–43. [in Rus.]*
5. Kolosova V. P. (2016). *Finansy mizhnarodnykh instytutsii v Ukraini [Finances of international institutions in Ukraine] : monohrafiia. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 504 s. [in Ukr.]*
6. Kucher H. V. (2009). *Derzhavni finansy Ukrainy v umovakh svitovoi hlobalizatsii [Public finances of Ukraine in the conditions of world globalization]. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriia Ekonomika - Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics, 112. 12–14. [in Ukr.]*
7. *Finansy [Finances] (2017). / za red. L. V. Lysiak; Un-t myt. spravy ta finansiv. Dnipro : Aktsent. 298 s. [in Ukr.]*
8. Lukianenko I. H. (2012). *Suchasni problemy prohozuvannia sotsialno-ekonomichnykh protsesiv: kontseptsii, modeli, prykladni aspekty [Modern problems of forecasting socio-economic processes: concepts, models, applied aspects]: monohrafiia / Za red. O. I. Cherniaka, P. V. Zakharchenka. Berdiansk: Vydavets Tkachuk O.V., S. 87-101. [in Ukr.]*
9. *Biudzhetna systema Ukrainy ta Yevrosoiuzu [Budget system of Ukraine and the European Union] (2010). monohrafiia / za zah. red. A. A. Mazaraki. Kyiv : KNTEU, 409 s. [in Ukr.]*
10. *Instytutsiina transformatsiia finansovo-ekonomichnoi systemy Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Institutional transformation of the financial and economic system of Ukraine in the conditions of globalization] (2017) / V. R. Sidenko, M. I. Skrypnichenko, V. S. Ponomarenko, I. Ya. Chugunov ta in.; za red. V. R. Sidenka. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 648 s. [in Ukr.]*

11. Yevrointehratsiyni rozvytok finansovoi systemy Ukrainy [Eurointegration development of Ukraine's financial system] (2009): monohrafiia / za red. I. Ya. Chugunova. Kyiv : Akad. fin. upr., 471 s. [in Ukr.]
12. Chugunov I. Ya., Pasichnyi M. D. (2016). Finansova polityka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ekonomiky [The financial policy of Ukraine in the conditions of globalization of the economy]. Visnyk KNTEU - Herald of Kyiv National University of Trade and Economics, 5. 5-18. [in Ukr.]
13. Mizhnarodnyi valiutnyi fond [International Monetary Fund]. URL: <https://www.imf.org/external/index.htm>. [in Eng.]
14. Svitovyi bank [The World Bank]. URL: <http://www.worldbank.org/> [in Eng.]
15. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine] URL: <https://www.minfin.gov.ua/> [in Ukr.]
16. Mizhnarodne spivrobitnytstvo [International cooperation]. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnytstvo> [in Ukr.]
17. Spivrobitnytstvo Ukrainy z mizhnarodnyimi finansovymy instytutsiiami [Cooperation of Ukraine with International Financial Institutions]. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/ifo-projects>. [in Ukr.]

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Адаменко Ірина Петрівна, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу бюджетної системи Науково-дослідного фінансового інституту Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: irynadamenko@gmail.com

orcid.org/0000-0002-5951-2145

Researcher ID: B-3587-2018

Макогон Іван Іванович, кандидат економічних наук, головний спеціаліст Департаменту прогнозування доходів бюджету та методології бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України

e-mail: ivan-makgn@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3627-7242>

Researcher ID: X-7651-2018

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Адаменко Ирина Петровна, кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела бюджетной системы Научно-исследовательского финансового института Киевского национального торгового-экономического университета

e-mail: irynadamenko@gmail.com

Макогон Иван Иванович, кандидат экономических наук, главный специалист Департамента прогнозирования доходов бюджета и методологии бухгалтерского учета Министерства финансов Украины

e-mail: ivan-makgn@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Adamenko Iryna, PhD in Economics, Senior Research Fellow at budget system division of Research Financial Institute of the Kyiv National University of Trade and Economics

e-mail: irynadamenko@gmail.com

Makohon Ivan, PhD in Economics, Chief Specialist of the Department for Budget Forecasting and Accounting Methodology of the Ministry of Finance of Ukraine

e-mail: ivan-makgn@ukr.net

УДК368.91:336.76

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-39-136-144>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Гайдук І. С.

Предметом статті є методичні та практичні аспекти визначення ефективності роботи недержавних пенсійних фондів.

Метою статті є показати реальний стан справ щодо продуктивної діяльності недержавних пенсійних фондів та проаналізувати ефективність їхньої роботи.

Методологія статті. У статті використано структурно-логічний, економіко-статистичний, методи порівняльного аналізу, графічний метод.

Результати роботи. В ході проведення дослідження було проаналізовано динаміку кількості Н ПФ, компаній з управління активами та адміністраторів в Україні, а також розподіл учасників Н ПФ за віковими групами. Розглянуто показник економічної ефективності діяльності Н ПФ (ріст чистої вартості одиниці пенсійного внеску, прибутковість інвестування пенсійних активів) згідно із методикою визначення критеріїв оцінки фінансового стану Н ПФ, розробленою Нацкомфінпослуг. Аналітично представлені: структура чистої вартості активів Н ПФ за видами; загальний середній рівень співвідношення чистої